

Talat Koçyiğit'in Hayatı, Eserleri ve Türkiye'deki Hadis Çalışmalarına Katkısı

Recep BİLGİN

Yüksek Lisans Öğrencisi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi,
Sosyal Bilimler Enstitüsü

Özet: Prof. Dr. Talat Koçyiğit (ö. 2011), ülkemiz son dönem hadis akademisyenlerinin ilklerindedir. 3 Ağustos 1927'de Uşak'ta doğup, ilkokulu, ortaokulu ve liseyi Uşak'ta tamamlamış, 1953 yılında Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesinin ilk mezunları arasına girmiştir. Aynı yıl hocası M. Tayyib Okıç tarafından, hadis dalında asistan olarak alınan Koçyiğit, Türkiye'de hadis alanında ilk akademik çalışmayı gerçekleştiren bilim insanıdır.

Koçyiğit, 1967 yılında doçent, 1975 yılında da profesör olmuştur. 1975 yılından, yaş haddinden emekli olduğu 2003 yılına kadar 40 yıl, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde, asistan, öğretim üyesi ve dekan olarak görev yapmış ve 18. 04. 2011 tarihinde vefat etmiş, Ankara Cebeci Mezarlığına defnedilmiştir.

Hadis alanında birçok ilke imza atan Koçyiğit'in, 19 ilmî makale, dokuz ansiklopedi maddesinin yanı sıra, tercüme, tahkik, sadeleştirme ve komisyon üyesi olarak telif ettiği 22 eseri vardır. Ülkemizde hadis alanının öncülerinden sayılan Koçyiğit, bu ilim dalının gelişerek bugünlere gelmesine büyük katkı sağlamıştır.

Anahtar Kelimeler: Talat Koçyiğit, Ehl-i Sünnet, M. Tayyib Okıç, Sahih Hadis.

Talat KOÇYİĞİT, The Life, Works and Hadith Contribution to Work in Turkey

Abstract: One of the first and most important scholars of hadith area of recent years is Prof. Dr. Talat Koçyiğit (d. 2011). He was born in Usak on August 3 1927, the elementary school, middle school, and high school was completed in Usak, in 1953, became one of the first graduates of the Ankara University Faculty of Theology. In the same year his teacherby M. Tayyib Okic taken fields as an assistant in the hadith is the scientist who conducted the first academic study of hadith in Turkey.

Koçyiğit became as sociate professor in 1967, became a professor in 1975. Since 1975, the age limit from his retire mentuntil 1994, 40 years, Ankara University Faculty of Theology, has served as a assistant, faculty member and dean and had died on 18.04.2011, was buried in Ankara Cebeci Cemetery.

Koçyiğit has many firsts in the field of Hadith, such as 19 scholarly articles, nine encyclopedia nine scholarly as well as, 22 copyright, translation, verification, simplification, and published as and commissions. Koçyiğit is considered one of the pioneers of our country in hadith, have greatly contributed in developing this science come to today.

Keywords: Talat Koçyiğit, Ahl al-Sunnah, M. Tayyib Okic, Sahih Hadith.

GİRİŞ

Ülkemizde, İslam dininin temel kaynaklarından birisi olan hadis eğitim ve öğretimi için, başta İmam-Hatip Liseleri ve İlahiyat Fakülteleri olmak üzere, oldukça geniş yelpazede gayret gösterilmektedir. Cumhuriyetin ilk yıllarında harf devrimiyle, daha önce Osmanlı'dan kalan ilmî miras büyük ölçüde kesintiye uğrayarak yara almış ve uzun bir süre din öğretimi yasaklanmıştır. 1949 yılında Ankara Üniversitesi bünyesinde açılan İlahiyat Fakültesinde resmî din öğretimine tekrar başlanmıştır. Bu makalede, ülkemizin yetiştirdiği ilk hadis profesörlerinden merhum Talat Koçyiğit'in çocukluğu, eğitimi, akademik hayatı, yurt dışı çalışmaları, idarî görevleri, ilmî kişiliği, hocaları, öğrencileri ve hatıraları değerlendirilecektir.

Koçyiğit'in telif ve tercüme eserleri, makaleleri ve Diyanet İslam Ansiklopedisi ile Türk Ansiklopedisine yazdığı maddeler özet olarak tanıtılacaktır. Ayrıca hadis alanındaki bazı görüşleri (hadis ve sünnet tanımı, hadis usulü, hadislerin/sünnetin dindeki yeri ve konumu, oryantalizm, vb.) değerlendirilecektir.

TALAT KOÇYİĞİT'İN HAYATI VE KİŞİLİĞİ

Talat Koçyiğit, 3 Ağustos 1927'de Uşak'ta, dört çocuklu bir ailenin en büyük çocuğu olarak dünyaya geldi. Babası Mehmet Koçyiğit (ö. 1986), emekli memur, annesi Ümmü Gülsüm Hanımefendi (resmiyette Gülizar) (ö. 1983) ise ev hanımıdır. Kardeşleri Mâcide, Âsaf (ö. 2012) ve Zühal (ö. 1968)'dir (A. Koçyiğit ve S. Koçyiğit, Görüşme, 13 Ekim 2014).

Talat Koçyiğit'in dedesi Kadıköylü Hafız Süleyman Efendi, hafızlık ve hocalık yapmış, Arapçaya vâkıf bir kimseydi, babası da medresede okumuş ve Arapça bilgisi olan biriydi. İlkokul çağında dedesinden ve babasından temel

dinî bilgiler ve Kur'an-ı Kerim öğrendi (Erul vd., 2011: 39-40; A. Koçyiğit ve S. Koçyiğit, Görüşme, 24 Mart 2014).

Koçyiğit, ilkokulu, ortaokulu ve liseyi Uşak'ta tamamladı. 1949 yılında kaydolduğu Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesinden, 1953 yılında mezun olduktan sonra, 19 Kasım 1954 tarihinde Ayhan hanımla evlendi. Çocukları Selçuk Koçyiğit emekli ziraat mühendisi, Ayşegül Koçyiğit Arpacı ise öğretmendir. Görevine ve derslerine bağlı olan Koçyiğit, mütevazı bir kişiliği, sessiz ve sakin bir yapısı olmasına rağmen dinî-ilmî konularda hassastır. Yazılarında kullandığı dil ve üslup Türkçe açısından oldukça başarılıydı.

Bizlere ve genç hadisçilere yönelik önerileri ise şöyledir:

“Ben, şu konularla ilgilenin diyemem. Bu, kişinin kendi tercihidir. Ben her şeyden önce ehl-i sünnet inancından sapmamanızı tavsiye etmek isterim. Bazıları Hz. Peygamber'in hadislerinin sanki çoğu yalanmış gibi bir hava içerisinde, hadisleri de sünnetleri de reddediyor. “Elimizde Kur'an var, Kur'an bizim kaynağımızdır, bundan başka kaynak yoktur.” diyor. Bence bu tür bir yola kesinlikle sapmayın. Hz. Peygamber'in hadislerini, çok değerli âlimler tespit etmişlerdir. Bugün çeşitli teknik imkânlarla daha çok bilgiye ulaşılabilir. Temel hadis kaynakları, hadis cüzleri, şehir tarihleri, ricâl kaynakları vs. pek çoğu bizlere bir tuş kadar yakın.” Bazı konular yeniden gözden geçirilemez mi? şeklindeki bir soruya da; “Evet, bugün bazı kaynaklar var; ancak, onlar Buhârî'den daha mı evlâ? Seneler önce İslam âlemi Buhârî'nin, Müslim'in, Kütüb-i Sitt'e'nin en sahih kitaplar olduğunu kabul etmiştir. Şimdi ben, hadisle ilgili olmayan birinin “Bu hadis zayıftır.” sözüne dayanarak mı o kitabın hadislerini terk edeyim. Hadis konusunda çok daha titiz ve dikkatli olmak lazımdır. Ben bundan taviz vermek istemiyorum” şeklinde cevap vermiştir (Erul vd., 2011: 43).

Eğitim Hayatı

İlk ve orta öğrenimini Uşak'ta tamamlayan Talat Koçyiğit, 1949 yılında kendi isteğiyle kayıt yaptırdığı Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesinden ayrılarak İlahiyat Fakültesinde eğitimine devam etti ve 1953 yılında mezun oldu. Aynı yıl hadis dalında asistan olarak göreve başladı.

Koçyiğit, 1957-1958 yılları arasında Arapça eğitimi almak amacıyla Irak'a gitti ve Bağdat Üniversitesinde altı ay kaldı.

1963 yılında kendi imkânlarıyla iki sene izinli olarak gittiği Tunus'ta 20 ay kalarak, Zeytûniye Üniversitesinde Arapça eğitimi aldı. Tunus dönüşü, Almanya ve İtalya'ya uğrayarak Türkiye'ye döndü.

1972 yılında yabancı ülkelere tetkik-araştırma iznini kullanarak profesörlük dil imtihanına hazırlanmak amacıyla Fransa'ya gitti.

O dönemde İlahiyat Fakültesi mezunları doğrudan doktora yapma hakkına sahiplerdi. Talat Koçyiğit de, mezuniyet sonrası doktora başlamıştır. Doktora tezi, hadis alanında Türkiye'deki ilk akademik çalışma olarak kabul edilen Hadislerin Toplanması ve Yazı İle Tespiti ismini taşımaktadır. Bu konuyu seçmede AÜİF hocalarından Fuat Sezgin'in büyük katkısı olmuştur. Eserin birkaç baskısı yapılmış ve son olarak 2007 yılında, Hüner Yayınevi (Konya) tarafından, 175 sahife olarak basılmıştır.

Talat Koçyiğit, 1967 yılında *Hadisçilerle Kelamcılar Arasındaki Münakaşalar* isimli çalışması ile doçent unvanını aldı. 1975 yılında da profesör kadrosuna atandı.

1979 yılında Rusya Diyanet İşleri Başkanlığı'nın resmî davetlisi olarak Azerbaycan, Özbekistan ve diğer bazı S.S.C.B. devletlerine gitti. Orada büyük hadis âlimi İmam Buhârî'nin türbesini ve bazı medreseleri ziyaret etti.

1984 yılında araştırma amaçlı Mısır'a ve İngiltere'ye, daha sonra da hac farızasını yerine getirmek üzere Suudi Arabistan'a gitti. 1987 yılında ise, umreye giderek Mekke ve Medine'de iki ay kaldı ve orada birçok talebe ve akademisyenle ders amaçlı görüşmeler ve araştırmalar yaptı. (A. Koçyiğit ve S. Koçyiğit, Görüşme, 13 Ekim 2014).

Hocaları ve Öğrencileri

Talat Koçyiğit, fakülte yıllarında hocalarından M. Tayyib Okiç'ten tefsir ve hadis konularında çok yararlandı. Diğer hocaları ise;

1. Arapça ve Farsça; Prof. Necati Lugal (ö.1964) ve İzzet Hasan (ö. ?).
2. Sosyoloji; Prof. Mehmet Karasan (ö.1974).
3. Mantık ve İlimler Felsefesi; Prof. Hamdi Ragıp Atademir (ö. 1976).
4. İslâm Dini ve Mezhepleri Tarihi; Prof. Yusuf Ziya Yörükân (ö.1954).
5. İslam Sanatı Tarihi; Prof. Remzi Oğuz Arık (ö. 1954).
6. Mukayeseli Dinler Tarihi; Prof. Hilmi Ömer Budda (ö. 1952).
7. Din Psikolojisi ve Pedagoji; Prof. Dr. Bedii Ziya Egemen (ö. 1967).
8. İslam Sanatları Tarihi; Prof. Suud Kemal Yetkin (ö. 1980).
9. İslam İlimleri Tarihi; Ord. Prof. Dr. Aydın Sayılı (ö.1993).
10. Hadis; M. Tayyib Okiç (ö.1977), Tefsir; Hasan Hüsnü Erdem (ö. 1974).
11. Fıkıh ve İslam Hukuku; Prof. Esat Arsebük (ö. 1954)'tür (Öcal, 2011: ss. 391-395; Ülken, 1961: ss. 14-15).

Talat Koçyiğit'in birçok ilim adamının yetişmesinde payı vardır. Bugün İlahiyat Fakültelerinde görev yapmakta olan birçok hadis öğretim üyesi, yüksek lisans ve doktora çalışmalarını onun danışmanlığında yapmışlardır. Merhum Selman Başaran (ö.1993), Prof. Dr. Mücteba Uğur (ö. 2005) ve Prof. Dr. Cemal Sofuoğlu (ö. 2013) başta olmak üzere Prof. Dr. Nevzat Aşık, Prof. Dr.

Selahattin Polat, Prof. Dr. Ramazan Ayvalli, Prof. Dr. M. Hayri Kırbaşoğlu, Prof. Dr. İ. Hakkı Ünal, Prof. Dr. M. Emin Özafşar, Prof. Dr. Bünyamin Erul, Prof. Dr. Kamil Çakın, Prof. Dr. Mehmet Görmez, Prof. Dr. Ali Dere, Prof. Dr. Enbiya Yıldırım, Nurettin Boyacılar ve Abidin Sönmez gibi hocalar bunlar arasındadır. Fakülte öğrencilerinin sayısı hakkında kesin bir bilgiye sahip değiliz. Yüksek Lisans öğrencilerinin bir kısmı ise Yusuf Açikel, Neşet Bodur, Cahit Kutlu, Arif Gezer, Abidin Sönmez, Nurettin Boyacılar, M. Nihat Hatiboğlu'dur (Erünsal vd., 2012: ss. 419-456).

Talat Koçyiğit, 1994 yılında yaş haddinden emekli oldu. Emekliliđi döneminde AÜİF öğretim üyelerinden İsmail Cerrahoğlu ile birlikte başladıkları ancak sonradan kendisinin tek başına devam ettiği tefsiri yazmakla meşgul oldu ve on cilt olarak tamamladı. Bu eser TDV Yayınevi tarafından yayına hazırlanmaktadır (A. Koçyiğit ve S. Koçyiğit, Görüşme, 13 Ekim 2014).

Talat Koçyiğit 18. 04. 2011 tarihinde vefat etmiş ve Ankara Cebeci Mezarlığı'na defnedilmiştir. (Erul vd., 2011: 64).

Talat Koçyiğit Kronolojisi

- 3 Ağustos 1927'de Uşak'ta doğdu.
- 1949'da Özel Türk Maarif Cemiyeti Lisesinden mezun oldu.
- 1949'da Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'ne kayıt yaptırdı.
- 1953'te Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden mezun oldu.
- 20 Ocak 1954'te AÜİF hadis asistanı oldu.
- 1954'te Ayhan hanımla evlendi.
- 21 Ekim 1957'de hadis dalında "doktor" unvanı aldı.
- 1957-1958 yıllarında 6-7 ay Bağdat'ta kaldı.
- 1967'de, Hadisçilerle Kelamcılar Arasındaki Münakaşalar isimli teziyle "doçent" oldu.
- 29 Temmuz 1968, 27 Ağustos 1968 ve 10 Mayıs 1969 tarihlerinde Dr. Hüseyin Küçükcalay'ın Doktora Tezi Jüri Üyeliği ile görevlendirildi.
- 10 Temmuz 1968'de Konya Yüksek İslâm Enstitüsü Hadis Jüri Üyeliği ile görevlendirildi.
- 19 Mart 1969'da TRT Yönetim Kurulu Üyeliğine seçildi.
- 19 Haziran 1969'da Ankara Mahkemeleri Bilirkişi Üyeliğine seçildi.
- 8 Temmuz 1969'da Diyanet İşleri Başkanlığı Vaizler Kursu Hadis Hocalığına tayin edildi.
- 19 Aralık 1969'da AÜİF Hadis Kürsüsü yönetiminde görevlendirildi.
- 29 Kasım 1970 MEB Yabancı Ülkelere Görevlendirilecek Öğretmenlere Jüri Üyeliği ile görevlendirildi.

- 12 Mayıs 1971 Beş Yıllık Plan Çalışmalarında Özgün Mesleki ve Teknik Öğretim Özel İhtisas Komisyonuna bağlı Din Eğitimi Alt Komisyonu üyeliğine seçildi.
- 6 Aralık 1971'de 1971 İhtilali sonrası mahkeme bilirkişisi olarak görevlendirildi.
- 17 Mayıs 1972'de bir yıllığına Fransa, İngiltere ve Tunus'a araştırma amaçlı görevlendirildi.
- 16 Temmuz 1973'te Paris'te "Müsteşrikler Kongresi"ne katıldı.
- 28 Mayıs 1974'te AÜİF Hadis Kürsüsü Başkanlığına seçildi.
- 15 Mart 1975'te "profesör" oldu ve 17 Aralık 1975'te Hadis Kürsüsü Profesörlüğüne atandı.
- 17 Ekim 1977'de Tefsirden Dr. Fahri Gökcan ve Dr. Suat Yıldırım, İslam Hukukundan Dr. Zahit Aksu'nun Doçentlik Jüri Üyesi olarak görevlendirildi.
- 19 Ekim 1977'de Kelamdan Dr. Şerafettin Gölcük'ün Doçentlik Jüri Üyesi olarak görevlendirildi.
- 20 Ekim 1977'de Hadisten Dr. Sadık Cihan'ın Doçentlik Jüri Üyesi olarak görevlendirildi.
- 20 Mart 1978'de Hadisten Dr. İbrahim Canan'ın Doçentlik Jüri Üyesi olarak görevlendirildi.
- 16 Mart 1978'de Tefsirden Dr. Sakıp Yıldız'ın Doçentlik Jüri Üyesi olarak görevlendirildi.
- 16 Mart 1978'de Tefsirden Dr. Fahri Gökcan'ın Doçentlik Jüri Üyesi olarak görevlendirildi.
- 22 Mart 1978'de Arap Dili ve Edebiyatından Dr. İnci Koşak'ın Yabancı Dil Doçentlik Jüri Üyesi olarak görevlendirildi.
- 14 Ekim 1978'de Sanat Tarihinden Dr. Yılmaz Önge'nin Yabancı Dil Doçentlik Jüri Üyesi olarak görevlendirildi.
- 16 Ekim 1978'de Kelamdan Dr. Emrullah Yüksel'in Doçentlik Jüri Üyesi olarak görevlendirildi.
- 25 Ekim 1978'de İslam Hukukundan Dr. Abdülkadir Şener'in Doçentlik Jüri Üyesi olarak görevlendirildi.
- 24 Temmuz 1986'da Dr. Ahmet Demiri'nin Doçentlik Yabancı Dil Jüri Üyesi olarak görevlendirildi.
- 3 Kasım 1986'da İslam Hukukundan Dr. Ali Bardakoğlu'nun Doçentlik Jüri Üyesi olarak görevlendirildi.
- 4 Kasım 1987'de İslam Hukukundan Dr. Orhan Çeker'in Doçentlik Jüri Üyesi olarak görevlendirildi.
- 6 Kasım 1987'de Tefsirden Dr. M. Sait Şimşek, Dr. İsmet Ersöz ve Dr. Musa Kazım Yılmaz'ın Doçentlik Jüri Üyesi olarak görevlendirildi.
- 13 Kasım 1987'de Hadisten Dr. M. Ali Sönmez'in Doçentlik Jüri Üyesi olarak görevlendirildi.

- 23 Kasım 1987’de İslam Tarihinden Dr. Osman Zümrüt’ün, İslam Hukukundan Dr. Mustafa Uzunpostalcı ve Dr. Abdülaziz Bayındır’ın Doçentlik Jüri Üyesi olarak görevlendirildi.
- 12 Ekim 1988’de Tefsirden Dr. Yusuf Işıcık’ın Doçentlik Jüri Üyesi olarak görevlendirildi
- 14 Ekim 1988’de Tefsirden Dr. D. Ali Kayapınar’ın Doçentlik Jüri Üyesi olarak görevlendirildi.
- 1982-1985 yılları arasında AÜİF dekanlığı yaptı.
- 1984’te hacca gitti.
- 5 Nisan 1987’de araştırma ve inceleme amacıyla Suudî Arabistan’a gitti.
- 1994’te yaş haddinden emekli oldu.
- 25 Kasım 1995’te araştırma amaçlı Bağdat’a gitti.
- 18 Nisan 2011 tarihinde vefat etti (Talat Koçyiğit’in AÜİF Dekanlığındaki özlük dosyası).

ESERLERİ VE HADİŞÇİLİĞİ

Prof. Dr. Talat Koçyiğit eserlerini telif ve tercüme eserler olarak iki başlık altında değerlendireceğiz. Talat Koçyiğit’le yapılan söyleşide (Erul vd., 2011, 39-43) “Sahabiler Ansiklopedisi” isimli bir eserden bahsedilmektedir. Kendisinin bu eseri yazdığını ve Tercüman Gazetesinin okurlarına hediye olarak verdiğini ifade etmektedir. Yaptığımız araştırmada Tercüman Gazetesinin verdiği “*Sahabiler Ansiklopedisi*”nde (İstanbul ts) Talat Koçyiğit’in ismi bulunmamaktadır. Fakat Koçyiğit’in “Sahabiler” isimli makaleleri vardır. Kanaatimizce bu bilgi karışıklığı, mülâkat deşifresindeki yanlışlıktan kaynaklanmıştır.

Türkiye’de akademik alanda hadis çalışması yapanların büyük çoğunluğu Talat Koçyiğit gözetiminde doktoralarını yapmıştır. O, hem hadis literatürü hem de hadis kaynakları konusunda bir bani rolü üstlenmiştir Eserleri bir taraftan hadis alanındaki bilgi birikimini Türkçeye taşımış, diğer taraftan da akademik çalışmaları şekillendirmiştir. Özellikle batılı müsteşrik Robson’dan yapmış olduğu çeviriler, yapılan çalışmaların geldiği düzeyi göstermesi ve bu birikimin Türkçeye aktarılması ve tanıtılması yönüyle de dikkat çeken çalışmalardır.

Hadis alanında birçok ilke imza atan, merhum Prof. Dr. Talat Koçyiğit’in hadis ıstılahları, hadis usûlü, hadis tarihi gibi hadis ilminin temeli sayılan konulardaki eserlerinin yanı sıra, hadis tercümeleri, meal ve tefsir çalışması, tahkikler ve ders kitapları, imam ve hatipler için örnek hutbe ve vaaz metinleri, gençleri bilinçlendirici piyes tercümesi, fıkıh tarihi ve kelâm gibi geniş bir alanda çalışma yapmıştır. Bu çalışmalar kendisinin velut bir hadisçi olduğunu ve fikrî manada sağlam bir neslin yetişmesi için gayretini göstermektedir.

Ülkemizde hadis alanının öncülerinden sayılan Koçyiğit, bu ilim dalının gelişmesinde büyük katkı sağlayanlardandır.

İlmî anlamda eserleri değerlidir. Şimdi bunları tek tek inceleyelim:

Telif Eserleri

Hadis Usulü

Eser, daha önce birkaç kez Hadis İstihlaları adıyla yayımlanan eserden faydalanılarak, daha geniş ve daha farklı bir tertiple hazırlanmıştır. İlk olarak AÜİF Yayınları arasında 1974 yılında yayımlanmış olan eserin, birçok baskısı yapılmış, son olarak TDV Yayınlarından 308 sayfa olarak Ekim 2012'de yayımlanmıştır (Koçyiğit, 2012: ss. 1-308).

Eserde, sünnet, hadis, haber kelimelerinin terim ve ıstılah manaları, çeşitleri, aralarındaki farklar (Koçyiğit, 2012: 1-13), mütevâtir ve âhad haberler, sıhhat yönünden hadis çeşitleri, isnad, hadis ravileri ve rivayet çeşitleri, hadislerin alınması (tahammülü'l-hadis), hadis alma yolları, hadislerin toplanması ve yazılması, hadisin İslâm dinindeki yeri, ilk yazılı hadisler, Arap yazısı, sahabelerin hadis yazmaktan men edilmeleri gibi konular incelenmiştir.

Eser, bilhassa İlahiyat Fakültesi ve yüksek lisans öğrencileri, bu alanda çalışanlar ve hadis öğrenmeye ve anlamaya meraklılar için temel usul bilgisi ve hadis tarihi alanında değerli bir eserdir. İçerdiği konular incelendiğinde, çok kapsamlı olduğu görülür. Alanında ilklerden olması münasebetiyle kendisinden sonra telif edilen birçok esere kaynaklık etmiştir.

Hadislerin Toplanması ve Yazı ile Tespiti

Eser, ülkemizde hadis alanında yapılan ilk akademik çalışma olması açısından önemlidir. Daha önce birkaç baskısı yapılmış ve son olarak 2007 yılında, Hüner Yayınevi (Konya) tarafından 175 sahife olarak basılmıştır (Koçyiğit, 2007: 1-175).

Koçyiğit, müsteşriklerden Sprenger (ö.1893)'in ilk yazılı hadis sahifelerini tespit ettiğini ve uzunca bir makale yayımladığını, bunun da -yine müsteşriklerce- büyük bir buluş olduğu ileri sürülerek, mezkûr makale gözden geçirildiği zaman onun, V. asır müelliflerinden el-Hatîb el-Bağdâdî (ö. 1071)'nin bir eserinin özeti olduğunun görüleceğini söylemektedir. Ayrıca eski çalışmaların hemen hiç birinin bu konuya girmediğini ve verilen bilgilerin seleften kalma bazı bilgileri ve bu bilgilere bağlı bir takım görüşleri tekrar ettiklerini belirtmektedir.

Eserin aslının Türkiye’de bulunmadığını ve Hafıb el-Bağdadi’nin bu eserinin ancak 1949’da Şam’da neşredildiği için Sprenger’in bu faaliyetinin, kendi zamanına göre meçhul olan hadis kitabetine ait bazı hususları ortaya koyması bakımından yine de iyi karşılanması gerektiğini belirtmektedir (Koçyiğit, 2007: 1-175).

Eser, müellifin *Hadis Usulü*, *Hadis Tarihi* ve *Hadis İstılahları* gibi diğer eserlerine kaynaklık etmiştir.

Hadis İstılahları

Eser, bir hadis usulü veya Mustalahu’l-Hadis ilmi alanında bir çalışmadır. Eserde ıstılahlar alfabetik sıraya göre düzenlenerek daha kolay kullanımı sağlanmıştır. Hadis ıstılahları ile ilgili daha önceden bu tür ansiklopedik bir eser telif edilmediğinden müellif, bu konuda bütün gücü ile çalıştığını ve hiçbir terimin kitap dışında kalmamasına özen gösterdiğini belirtmektedir. Fakat bazı ıstılahların esere alınmadığı (ör. mu’cem, talip, hâfız, hüccet, hâkim vb.) belirtilmekte ve bunun sehivden kaynaklandığı söylenmektedir (Ali Yardım, 2000: I, 43, II, 80, 95).

Eser, müellifin önemli eserlerinden *Hadis Usûlü*’ne kaynaklık etmiş ve ülkemizde bu alanda yapılan kapsamlı çalışmalardandır. Daha sonra, kısmî eklemelerle Hadis Terimleri Sözlüğü adıyla tekrar yayımlanarak, kullanışlı hale getirilmiştir. Terimler sözlüğü olduğu için, bazı terimlerde çok ayrıntıya girilmiş, bazı terimler ise kısa açıklanmıştır. Müellif kitapta 300 civarında hadis ıstılahını tanıtmaktadır. Eser, AÜİF Yayınlarından 1985 yılında 508 sahife olarak yayımlanmıştır (Koçyiğit, 1985: 1-508).

Hadis Tarihi

Eserde sünnetin bağlayıcılığı konusunda güzel izahlar yapılmakta ve hadis disiplini ile ilgili verilen çarpıcı örnekler konuların anlaşılmasını kolaylaştırmaktadır. Mevzu/uydurma hadisler konusunda, sebepler ayrıntılı bir şekilde ortaya konarak, bu konuda zihinsel bulanıklık yaşayanların bu sorunu ortadan kaldırılmakta ve özellikle İslam düşmanlığından kaynaklanan uydurma hadis üretme sebeplerini ve şeklini derinlemesine irdelenmektedir. Eser, AÜİF Yayınlarından 1988 yılında 295 sahife olarak yayımlanmıştır (Koçyiğit, 1988: 1-295).

Hadisçilerle Kelamcılar Arasındaki Münakaşalar

Eser, 1988 yılında DİB Yayınları arasından, (3.Baskı) 298 sayfa olarak yayımlanmış doçentlik tezidir.

Kelam ilminin temel kaynaklarından birinin hadisler olduğunu ifade eden müellif, bunların âlimler arasında farklı yorumlanarak, birbirine taban tabana zıt inanç sistemlerine kaynaklık ettiğini, ayrıca, siyasi olaylar, menfaatler, milliyetçilik duygularının da bu konuda etkili olduğunu belirtmektedir.

Bu eserde, hadisçilerle kelamcılar arasında, akaidin çeşitli konularıyla bağlantılı olan meseleler üzerinde çıkan münakaşaları, tarafların müdafaa etmeye çalıştıkları görüşleri ve ileri sürdükleri deliller incelenmiştir (Koçyiğit, 1988a: 1-298).

Kur'an-ı Kerim ve Türkçe Meali

Günümüz Türkçesiyle, her kesimden insanın anlayabileceği bir dille kaleme alınan Kur'an-ı Kerim ve Türkçe Meali değeri tartışılmaz bir eserdir. Eser çeşitli yayınevleri tarafından değişik ebatlarda basılmış, son olarak Nükte Yayınevi tarafından Eylül 2005'te 651 sahife olarak yayımlanmıştır. Mealde, parantez içine az yer verilmiş, halkın anlayabileceği sade ve kolay anlaşılabilir bir dil ve üslup kullanılmıştır (Koçyiğit, 2005: 1- 651).

Kur'an-ı Kerim Meal ve Tefsiri

Müellifin birinci cildini İsmail Cerrahoğlu ile hazırladığı kısa ve özet bir meal ve tefsir çalışmasıdır. Eser,1990 yılında Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları arasından iki cilt halinde yayımlanmıştır. Tefsirde Kur'an-ı Kerim'in sadece ilk dört sûresi (Fatiha, Bakara, Âl-i İmran ve Nisa Sûresi'nin 115 ayeti) tefsir edilmiştir. Talat Koçyiğit'in telif ettiği ve TDV tarafından 10 cilt olarak yayımlanacak olan tefsir, bu iki cildin devamıdır (Koçyiğit, 1990: 1-1163).

Din Bilgisi Orta 1

Eser, ortaokul birinci sınıflar için Talat Koçyiğit, İsmail Cerrahoğlu ve Mücteba Uğur tarafından kaleme alınmıştır. MEB Yayınları arasından 1976 yılında ortaokullarda okutulmak üzere 88 sahife ders kitabı olarak yayımlanmıştır (Koçyiğit, 1976a: 1-88).

Din Bilgisi Orta 3

Kitap orta üçüncü sınıflar için Talat Koçyiğit, İsmail Cerrahoğlu ve Mücteba Uğur'dan oluşan komisyon tarafından kaleme alınmıştır. MEB Yayınları arasından 1976 yılında ortaokullarda okutulmak üzere 112 sahife olarak ders kitabı yayımlanmıştır (Koçyiğit, 1976b: 1-112).

Hadis 10.Sınıf

Talat Koçyiğit, Mücteba Uğur ve İ. Hakkı Ünal komisyonu tarafından İmam-Hatip Liseleri için hazırlanmış ders kitabıdır. MEB Yayınları arasında 1983 yılında yayımlanmış, 88 sayfalık bir eserdir (Koçyiğit, 1983: 1-88).

Hadis 11.Sınıf

Talat Koçyiğit, Mücteba Uğur ve İ. Hakkı Ünal'dan oluşan komisyon tarafından İmam-Hatip Liseleri için hazırlanmış ders kitabıdır. MEB Yayınları arasında 1985 yılında yayımlanmış, 101 sayfalık bir eserdir (Koçyiğit, 1985: 1-101).

Hadis 12.Sınıf

Talat Koçyiğit, Mücteba Uğur ve İ. Hakkı Ünal komisyonu tarafından İmam-Hatip Liseleri için hazırlanmış ders kitabıdır. MEB Yayınları arasında 1985 yılında ders kitabı olarak yayımlanmış, 95 sayfalık bir eserdir (Koçyiğit, 1985: 1-95).

Kur'an ve Hadiste Ru'yet Meselesi

AÜİF Yayınları arasında 1974 yılında 53 sahife olarak yayımlanmış bir eserdir. Ru'yet, (Allah Teâlâ'nın, kıyamet günü, O'na inananlar tarafından görüleceği inancı) meselesini incelemektedir. İslâm inancında yer alan ru'yet meselesinin, Kelâm ilminin olduğu kadar, Tefsir ve Hadis ilimlerinin de ilgi çekici konularından birini teşkil ettiğini belirtilmiş, bu konuda hadisçilerle kelamcılar arasında cereyan eden şiddetli münakaşaları ve bu münakaşaların neticesini detaylı bir şekilde incelemiştir (Koçyiğit, 1974b: 1-53).

Tercüme Eserleri

Hadis-i Şerif Külliyatı 1-2

Eser, Kütüb-ü Sitte ve diğer güvenilir sahih hadis kitaplarından, çeşitli konularda derlenmiş hadisler ve konu ile ilgili ayetleri içermektedir. Eserde, ilim, iman, ibadet ve çeşitleri (namaz, hac, oruç, zekât), âdâb-ı muâşeret kuralları ile ilgili hadisler çok değişik başlıklar altında ele alınmış ve şerh edilmiştir.

Eser Tercüman Gazetesi tarafından Ramazan ayında okurlarına hediye olarak verilmek üzere, birinci cildi 1983 yılında Talat Koçyiğit tarafından hazırlanmış, 504 sahife, ikinci cildi ise; 1984 yılında 512 sahife olarak Mehmet Sofuoğlu ve Salih Akdemir (ö. 2014) tarafından hazırlanmıştır (Koçyiğit, 1983: 1-1116).

Hadiselerin Işığında İman İbadet Ahlak

Müellifin halka yönelik kaleme aldığı küçük ebatlı eserlerdendir. DİB Yayınları tarafından 1974 yılında baskısı yapılan eser, 284 sayfadır. Ayet-i Kerime ve Hadis-i Şerifler kullanılarak bilhassa din görevlilerinin, İmam-Hatip Lisesi ve İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin, va'z, hutbe ve sohbetlerinde kullanacağı örnek konu ve metinleri kapsamaktadır. Hurafe ve bidatlerden uzak, ayet ve hadisler ışığında, bunların ruhuna uygun yorumların yapıldığı, sahih ve sağlam bilgilerin verildiği kaynak bir eserdir (Koçyiğit, 1974a: 1-284).

Hemmam İbn Münebbih'in Sahifesi

İlk defa Pakistanlı âlim Prof. Dr. Muhammed Hamidullah (ö. 2002) tarafından yayımlanan ve müellifimizin tercüme ettiği, halen elde mevcut ve bir yönüyle en eski hadis tarihi eseri olan, Hemmam İbn Münebbih (ö. 749)'in *es-Sahife es-Sahihah* adlı eseri, AÜİF Yayınları arasından 1967 yılında 134 sahife olarak yayımlanmıştır (Hamidullah, 1967: 1-134). Eserde bulunan hiçbir hadis hakkında yorum yapmaması bir eksiklik. Çünkü kanaatimizce eserde senet ve metin açısından değerlendirilmeye tabi tutulması gereken birçok hadis vardır. Bu eser üzerinde yapılan diğer çalışmalar da bu hususlar detaylı bir şekilde ele alınmıştır.¹

Hadis İstılahları Hakkında Nuhbetü'l-Fiker Şerh-i Nuzhetü'n-Nazar fi Tavzih-i Nuhbeti'l-Fiker

Prof. Dr. Talat Koçyiğit tarafından tercüme edilen, İbn Hacer el-Askalani (ö. 1449)'nin *Nuhbetü'l-Fiker Şerhi*, AÜİF Yayınları arasından 1971 yılında 114

¹ Bu eserle ilgili üç ayrı tercüme daha yapılmıştır. Biri Ragıp İmamoğlu tarafından, (*İlk Hadis Mecmualarından Hemmâm b. Münebbih'in Hadis Mecmuası*, Ankara 1966) ismiyle, diğeri Kemal Kuşçu tarafından (*Muhtasar Hadis Tarihi ve Sahife-i Hemmam İbn Münebbih* Beyan Yay., İstanbul 2007, 208s.) ismiyle, diğeri de Bünyamin Erul tarafından (*Hadislerin Dili, İlk Hadis Belgesi Hemmam'ın Sahifesi, Tertip, Tercüme, Yorum*, TDV Yay., Ankara 2013, (8. Baskı), 350s) ismiyle yayımlanmıştır.

sahife olarak yayımlanmıştır. Hadiste tasnif döneminin en önemli eseri olan *Nuhbetu'l-Fiker Şerhi*'nin başında mütercim tarafından İbn Hacer'in hayatı ve eserleri hakkında bilgi verilerek hadis ilmi açısından yeri ve önemi belirtilmiştir. Tercümede ara ara ilaveler yapılmış ve dipnotlarda açıklamalara yer verilerek bu alanda çalışanların istifadesine sunulmuştur (Askalâni, 1971: 1-114).

Askere Din Kitabı

Eser 26.3.1925 tarihinde dönemin Genelkurmay Başkanı Fevzi Çakmak (ö. 1950) tarafından ordunun dinî bilgi ihtiyacını karşılayacak özet ve anlaşılır bir kitap yazılmasının istemesi neticesinde, dönemin Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından Ahmet Hamdi Akseki (ö. 1951)'ye görev vermesi üzerine kaleme alınmış olan eser Talat Koçyiğit tarafından sadeleştirilmiştir. DİB Yayınları arasından (3. Baskı), 320 sahife olarak 1976 yılında yayımlanmıştır (Akseki, 1976: 1-320).

Kitâbu'l-İlel ve Marifeti'r-Ricâl

Talât Koçyiğit ile İsmail Cerrahoğlu tarafından tahkiki yapılan Ahmed İbn Hanbel (ö. 855)'in *Kitâbu'l-İlel ve Ma'rifetü'r-Ricâl* isimli bu eseri, AÜİF Yayınları arasından 1963 yılında 500 sahife olarak birinci cildi yayımlanmıştır. Eserin dünyada ikinci bir nüshasının mevcudiyeti bilinmemekte ve sadece İstanbul Ayasofya Câmii Kütüphanesindeki 3380 no'lu yazma nüshanın tahkik ve tetkikine dayandığı belirtilmektedir (Ahmed İbn Hanbel, 1963: 1-500).

İslami Davetin Mahiyeti ve Hazreti Peygamber'in Hutbeleri

Hz. Peygamber'in hutbelerinde işlenen konular ve İslami davetin özelliklerini tanıtmak amacıyla kaleme alınmıştır. Eser Kılıç Yayınları arasından 1994 yılında 320 sayfa olarak yayımlanmıştır (Koçyiğit, 1995: 1-370).

Hutbeler Sohbetler Va'z ve Nasihatler

Eser, Talat Koçyiğit'in *Hadislerin Işığında İman, İbadet, Ahlak* isimli eserinin az bir değişiklik ve ekleme ile Kılıç Kitabevi tarafından 1995 yılında 370 sahife olarak *Hutbeler Sohbetler Va'z ve Nasihatler* ismiyle basılmış halidir (Koçyiğit, 1994: 1-320).

Ashab-ı Kehf (Mağara Arkadaşları)

Talat Koçyiğit tarafından tercüme edilen, Tefkik el-Hâkim (ö. 1987)'in Ashab-ı Kehf kıssasından mülhem olarak kaleme aldığı dört bölümlük tiyatro eseri Kayıhan Yayınları arasından Ocak 1980 yılında 128 sahife olarak yayımlanmıştır.

Mütercim Ashab-ı Kehf'in mücadelesini, Müslümanların Mekke döneminde gördükleri işkence ve zulümlerle kıyaslayarak olayın benzerliğine dikkat çekmiştir. Ayrıca Ashab-ı Kehf kıssasının Hıristiyan ve Yahudi kaynaklarında geçmemesini de, olayın Hz. İsa'dan yaklaşık 350 yıl sonra meydana gelmesine bağlayarak değerlendirmiştir (Tefkik el-Hakîm, 1980: 1-128).

Diyanet İslam Ansiklopedisine Yazdığı Maddeler

Talat Koçyiğit hakkında yaptığımız bu araştırmada *DİA (Diyanet İslam Ansiklopedisi)*'ne sekiz, *Türk Ansiklopedisi*'ne de bir madde yazdığını tespit ettik. *DİA (Diyanet İslam Ansiklopedisi)*'ne yazdığı maddelerin hepsi, hadis ilmiyle muhtelif derecelerde ilgilenmiş şahsiyetlerin hayatlarını incelemekte olup, biyografik çalışmalardır. Fazla ayrıntıya girmeden şahısların, kısa ve öz, hayatı, ilmi kişiliği, hocaları, talebeleri, eserleri ve hadis ilmine katkıları üzerinde durulmuştur. Bu şahsiyetler şunlardır:

- “Abd b. Humeyd, Ebû Muhammed Abd b. Humeyd b. Nasr el-Kissî (el-Keşşî)” (*DİA*, 1988b: I, 58).
- “Abdân el-Ezdî, Ebû Abdirrahmân Abdullah b. Osmân b. Cebele el-Ezdî” (*DİA*, 1988c: I, 67).
- “Abdullah b. Abdullah, Abdullâh b. Abdillâh b. Übeyy b. Selûl el-Ensârî, el-Hazrecî” (*DİA*, 1988d: I, 80).
- “Abdullah b. İdrîs, Ebû Muhammed Abdullah b. İdrîs b. Yezîd el-Evdî el-Kûfî” (*DİA*, 1988e: I, 110).
- “Abdullah b. Übeyy b. Selûl, Ebû'l-Hubâb Abdullah b. Übeyy b. Mâlik b. el-Hâris” (*DİA*, 1988f: I, 139).
- “Abdülazîz ed-Dihlevî, Abdülazîz b. Ahmed b. Abdirrahîm el-Ömerî el-Fârûkî ed-Dihlevî” (*DİA*, 1988g: I, 188-189).
- “Abdülğanî el-Ezdî, Ebû Muhammed Abdülğanî b. Saîd el-Ezdî” (*DİA*, 1988h: I, 205).
- “Kasrî, Abdülcelîl b. Mûsâ, Ebû Muhammed Abdülcelîl b. Mûsâ b. Abdilcelîl el-Ensârî el-Endelüsî el-Kasrî” (*DİA*, 2001: XXIV, 574-576).

Bu maddeler dışında Talat Koçyiğit'in *Türk Ansiklopedisi*'ne “Ye'cûc-Me'cûc” isimli bir madde daha yazdığını tespit ettik. Maddede, Ye'cûc-Me'cûc

ile ilgili Kur'an-ı Kerim âyetleri, hadisler, İslâmî kaynaklar ve Kitâb-ı Mukaddes'ten nakillerle ayrıntılı bilgi verilmiştir (*Türk Ansiklopedisi*, 1983: XXXIII, 422-425).

Yönettiği Tezler (Yüksek Lisans)

Araştırmamızda Prof. Dr. Talat Koçyiğit'in altı "yüksek lisans" tezine danışmanlık yaptığını tespit ettik. Bunlardan bir kısmı şunlardır:

1. Erul, Bünyamin., 1989. *Sünnetin Kur'an Dışında Hükümler Getirmesi Meselesi*, AÜİF, Temel İslâm Bilimleri Anabilim Dalı, Hadis Bilim Dalı, IV, 100 y. Ankara.
2. Özafşar, M. Emin., 1989. *Muhammed Zâhid el-Kevseri Hayatı, Eserleri, Fikirleri ve Hadisçiliği*, AÜİF, Temel İslâm Bilimleri Anabilim Dalı, Hadis Bilim Dalı, VII, 241 y. Ankara.
3. Kutlu, Cahit., 1995. *Şi'a'nın Hadis Vaz'ındaki Rolü*, AÜİF, Temel İslâm Bilimleri Anabilim Dalı, Hadis Bilim Dalı, 204 y. Ankara.
4. Gezer, Arif., 1993. *Sünnete Göre İslâm Ailesinin Kuruluşunda Mehîr, Tarihteki ve Günümüzdeki Uygulamaları*, AÜİF, Temel İslâm Bilimleri Anabilim Dalı, Hadis Bilim Dalı, XI, 144 y. Ankara.

Yönettiği Tezler (Doktora)

Talat Koçyiğit'in on üç "doktora" tezine danışmanlık yaptığını tespit ettik. Bunlardan bir kısmı şunlardır:

1. Erul, Bünyamin., 1996. *Sahabenin Sünnet Anlayışı*, Ankara Üniversitesi Temel İslâm Bilimleri Anabilim Dalı, Hadis Bilim Dalı, 451 y. Ankara.
2. Âşık, Nevzat., 1976. *Sahabenin Hadis Tahammül ve Nakil Faaliyetleri*, Atatürk Üniversitesi Temel İslâm Bilimleri Anabilim Dalı, Hadis Bilim Dalı, 261 y. Erzurum.
3. Ayvalli, Ramazan., 1979. *Esbâb-u Vurûdi'l-Hadîs ve Bunun İslâm Teşriindeki Yeri ve Önemi*, Erzurum Atatürk Üniversitesi Temel İslâm Bilimleri Anabilim Dalı, Hadis Bilim Dalı, 124 y. Ankara.
4. Hatiboğlu, M. Nihat., 1994. *Kur'an-ı Kerim'in Anlaşılmasında Hadislerin Rolü*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslâm Bilimleri Anabilim Dalı, Hadis Bilim Dalı, XLVIII, 506 y. Ankara.
5. Kırbaçoğlu, M. Hayri., 1983. *Ashabü'l-Hadis'e Göre Allah'ın Sıfatları Problemi*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslâm Bilimleri Anabilim Dalı, Hadis Bilim Dalı, 495 y. Ankara.

6. Özafşar, M. Emin., 1995. *Fikhî Hadisler ve Değerlendirilmesindeki Esaslar*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslâm Bilimleri Anabilim Dalı, Hadis Bilim Dalı, XV, 400 y. Ankara.
7. Polat, Selahattin., 1981. *Mürsel Hadisler ve Delil Olma Yönünden Değerleri*, Atatürk Üniversitesi Temel İslâm Bilimleri Anabilim Dalı, Hadis Bilim Dalı, 134 y. Erzurum.
8. Sofuoğlu, M. Cemal., 1977. *Şia'nın Hadis Anlayışı*, Ankara Üniversitesi Temel İslâm Bilimleri Anabilim Dalı, Hadis Bilim Dalı, IX, 172 y. Ankara.
9. Uğur, Mücteba., 1978. *Hicri 1. Asırda İslâm Toplumunun Oluşumunda Hadislerin Rolü*, Ankara Üniversitesi Temel İslâm Bilimleri Anabilim Dalı, Hadis Bilim Dalı, V, 167 y. Ankara.
10. Ünal, İ. Hakkı., 1989. *İmam Ebu Hanîfe'nin Hadis Anlayışı ve Hanefî Mezhebinin Hadis Metodu*, AÜSBE Temel İslâm Bilimleri Anabilim Dalı, Hadis Bilim Dalı, X, 329 y. Ankara.

Makaleleri

Yaptığımız araştırmada Prof. Dr. Talat Koçyiğit'in 19 ilmi makalesini tespit ettik. Bunların üçü hariç diğerleri AÜİF dergisinde yayımlanmıştır. Makalelerini de eserleri gibi telif ve tercüme makaleler gibi ikiye ayırarak inceleyeceğiz.

Telif Makaleler

1. Koçyiğit, Talat (1960), "Ebü'l-Hasan el-Eş'arî ve Bir Risalesi", AÜİF Dergisi, c. 8, sayı: 1, ss. 165-174.
2. Koçyiğit, Talat (1960), "İslam'da Hadis", İslam, Dinî, İlmî, Siyasî Aylık Mecmua, sayı: 37, c. 4/1, s. 22; sayı: 39, c. 4/3, s. 88; sayı: 42, c. 4/6, 1961, s. 180; sayı: 44, c. 4/8, s. 252; sayı: 45, c. 4/9, s. 285; sayı: 47, c. 4/11, s. 342; sayı: 48, c. 4/12, s. 371; sayı: 49, c. 5/1, s. 25; sayı: 50, c. 5/2, s. 58; sayı: 52, c. 5/4, 1962, s. 122; sayı: 53, c. 5/5, s. 154; sayı: 54, c. 5/6, s. 186, sayı: 55, c. 5/7, s. 218, sayı: 56, c. 5/8, s. 250, sayı: 59, c. 5/11, s. 347, sayı: 60, c. 5/12, s. 370.
3. Koçyiğit, Talat (1961b), "Sahabîler", İslam, Dinî, İlmî, Siyasî Aylık Mecmua, sayı: 54, c. 5/6, s. 172, sayı: 55, c. 5/7, s. 203, sayı: 57, c. 5/9, s. 266, sayı: 58, c. 5/10, s. 296, sayı: 59, c. 5/11, s. 328, sayı: 60, c. 5/12, s. 360, sayı: 61, c. 6/1, s. 15, sayı: 63, c. 6/3, s. 76, sayı: 64, c. 6/4, s. 108, sayı: 65, c. 6/5, s. 155, sayı: 67, c. 6/7, s. 205, sayı: 68, c. 6/8, s. 244, sayı: 69, c. 6/9, s. 276, sayı: 70, c. 6/10, s. 312, sayı: 71, c. 6/11, s. 341, sayı: 72, c. 6/12, s. 373. sayı: 73, c. 7/1, s. 24.
4. Koçyiğit, Talat (1961c), "İslâm Hadisinde İsnad ve Hadis Râvilerinin Cerhi", AÜİF Dergisi c. 9, sayı: 1, ss. 47-57.

5. Koçyiğit, Talat (1961d), “Ahmed b. Hanbel”, İslam, Dinî, İlmî, Siyasî Aylık Mecmua, sayı: 44, c. 4/8, 1961, s. 243; sayı: 46, c. 4/10, s. 316; sayı: 47, c. 4/11, s. 344; sayı: 48, c. 4/12, s. 376.
6. Koçyiğit, Talat (1963b), “Kitap ve Sünnette Nesh Meselesi”, AÜİF Dergisi, c. 11 sayı: 1 ss. 93-108.
7. Koçyiğit, Talat (1966), “Âhâd Haberlerin Değeri”, AÜİF Dergisi, c. 14, sayı: 1, ss. 125-142.
8. Koçyiğit, Talat (1967a), “Mevzû Hadislerin Zuhuru”, AÜİF Dergisi, c. 15, sayı: 1, ss. 57-68.
9. Koçyiğit, Talat (1967b), “Goldziher’in Hadisle İlgili Bazı Görüşlerinin Tahlil ve Tenkidi”, AÜİF Dergisi, c. 15, sayı: 1, ss. 43-55.
10. Koçyiğit, Talat (1968), “Cehmiyye (Mutezile) de Akılcılık”, AÜİF Dergisi, c. 16, sayı: 1, ss. 103-122.
11. Koçyiğit, Talat (1969), “İlmü Usûli’l Hadis veya İlmü Mustalahu’l Hadis”, AÜİF Dergisi, c. 17, sayı: 1, ss. 117-135.
12. Koçyiğit, Talat (1970a), “Hadisler Arasında Tenâkuz Meselesi”, Diyanet Dergisi, c.9, sayı: 98-99, ss. 205-209.
13. Koçyiğit, Talat (1971), “İmam Buhârî ve el-Câmiu’s-Sahîh’i”, Diyanet İlmî Dergi, c. 10, sayı: 104-105, ss. 19-23.
14. Koçyiğit, Talat (1973), “İbn Şihab ez-Zührî”, AÜİF Dergisi, c. 21, sayı: 1, ss. 51-84.
15. Koçyiğit, Talat (1995), “Kasden Adam Öldürmenin Dindeki Hükümü”, AÜİF Dergisi, c. 34, sayı: 1, ss. 13-23.

Tercüme Makaleler

1. Robson, James (1955), “Sahih-i Müslim Nüshalarının Rivayeti”, Ter: Talat Koçyiğit, AÜİF Dergisi, c. 4, sayı: 3, ss. 8-20.
2. Robson, James (1956), “Sünen-i Ebû Dâvûd Nüshalarının Rivayeti”, Ter: Talat Koçyiğit, AÜİF Dergisi c. 5, sayı: 1, ss. 173-182.
3. Robson, James (1962), “İbn İshak’ın İsnad Kullanışı”, Ter: Talat Koçyiğit, AÜİF Dergisi, c. 10, sayı: 1, ss 117-126.
4. Robson, James (1963), “Hasen Hadislerin Çeşitleri”, Ter: Talat Koçyiğit, AÜİF Dergisi, c.11, sayı: 1, ss: 109-118.

Diğer Yazıları

Talat Koçyiğit’in bir kısmı bazı dergi, gazete ve *Hadiselerin Işığında İman İbadet Ahlak* ile *Hutbeler Sohbetler Va’z ve Nasihatler* isimli kitaplarında yayımlanmış, bazıları da yayımlanmamış birçok makalesi vardır. Bunlar genellikle köşe yazıları olup, halkın, dinî konularda ihtiyaçlarına yönelik, bilgi

ve uyarı amaçlı vaaz ve nasihat içeren aktüel yazılardır. Bu yazıların bazıları konu başlıkları halinde şöyledir:

1. "Hıristiyanlık ve Reform", (İslam, Dini, İlmi, Siyasi Aylık Mecmua, sayı: 74, c. 7/2, ss. 41-42, sayı: 75, c. 7/3, ss. 76-77).
2. "İnsanın Değeri", (Tercüman Gazetesi, 4 Aralık 1967).
3. "İslâm'da Hürriyet Fikri", (Tercüman Gazetesi, 12 Aralık 1967).
4. "Münafıkları da Tanımak Lazımdır", (Tercüman Gazetesi, 13 Aralık 1967).
5. "Sözleri Hareketlerine Uymayanlar", (Tercüman Gazetesi, 19 Aralık 1967).
6. "İslâm Niçin Süratle İntişar Etmiştir", (Tercüman Gazetesi, 21 Aralık 1967).
7. "Garpta İslâm Düşmanlığı", (Tercüman Gazetesi, 15 Temmuz 1969).
8. "Memleketimizde Hıristiyanlık Propagandası", (Tercüman Gazetesi, 23 Eylül 1969; Diyanet İlmi Dergi, c. 8, sayı: 90-91, ss. 366-367, Ankara 1969).
9. "Peygamberimiz ve Sünnetinin Teşri'i Değeri", (Diyanet İlmi Dergi Özel Sayı, ss. 102-110, Ankara 1970).
10. "Günahkâr Müminler", (Diyanet İlmi Dergi, 1970, c. 9, sayı: 94-95, ss. 91-94, Ankara 1970).
11. "Şeytan Mantığı ve Namaz", (Diyanet İlmi Dergi, c. 9, sayı: 96-97, ss. 151-153, Ankara 1970).
12. "Hac ve Faziletleri", (Diyanet İlmi Dergi, c. 9, sayı: 102-103, ss. 372-376, Ankara 1970).
13. "Hareketlerin Ölçüsü Niyetlerdir", (Diyanet İlmi Dergi, c. 10, sayı: 106-107, ss. 71-75, Ankara 1971).
14. "İslâm'a Açılan Anadolu Kapısı: Malazgirt", (Diyanet İlmi Dergi, 1971, c. 10, sayı: 110-111, ss. 236-240, Ankara 1971).
15. "Hadislerin Işığında (İşte İslâm)", (Diyanet Gazetesi, 15 Nisan 1971, s. 3, 14).
16. "Hadislerin Işığında (Ruhî Terbiye)", (Diyanet Gazetesi, 30 Nisan 1971, s. 3; 15 Mayıs 1971, s. 3).
17. "Hadislerin Işığında (Oruçta İhlâs)", (Diyanet Gazetesi, 1 Ekim 1973, s. 3).
18. "İlâhiyat Kürsüsü, İyi Niyet: İyi İş", (Tercüman Gazetesi, 19 Ekim 1973).
19. "Hadislerin Işığında (Allah İçin İlme Yönelenler)", (Diyanet Gazetesi, 15 Aralık 1973, s. 3, 15).
20. "Hadislerin Işığında (Ahlakî Çöküntünün Başlıca Sebepleri)", (Diyanet Gazetesi, 15 Şubat 1974).
21. "Hadislerin Işığında (Milli Ahlak Dersleri)", (Diyanet Gazetesi, 15 Mart 1974).
22. "Hadislerin Işığında (İnançsızlığın Başlıca sebebi: Tefekkürden Uzaklık)", (Diyanet Gazetesi, 1 Ağustos 1974).
23. "Allah'dan Daima Yardım Dileyelim", (İslâm, Dini-İlmi-Siyasî-Aylık Mecmua, sayı: 1, s. 5-6, Druck, Germany, Ocak 1976).

24. “Düşünen İnsan Mümindir”, (İslâm, Dînî-İlmî-Siyasî-Aylık Mecmua, sayı: 2, ss. 27-28, Druck, Germany, Şubat 1976).
25. “İslâm’ın Temeli Ahlâktır”, (İslâm, Dînî-İlmî-Siyasî-Aylık Mecmua, sayı: 4, ss. 75-76, Druck, Germany, Nisan 1976).
26. “İslâm’a Giden Yol”, (İslâm, Dînî-İlmî-Siyasî-Aylık Mecmua, sayı: 5, ss. 99-100, Druck, Germany, Mayıs 1976).
27. “Şeriat ve Kadın” Üzerine (Tercüman Gazetesi, 1 Mart 1988).
28. “Cennet Mü'minlerin Tekelindedir”, (İslâmi Araştırmalar Dergisi, 1989, c. 3, sayı: 3, Ankara 1989).
29. “Hz. İbrahim ve Menâsik-i Hacc'ın Mahiyeti”, (Diyanet İlmi Dergi, c. 27, sayı: 3, ss. 23-32, Ankara 1991).
30. “İlâhî Kelâm”, (Elif Dergisi, s. 4-5, Ankara 1992).
31. “Zekâtınızı Harp Sanayiinin Kuruluşu İçin Veriniz”, (Yayımlanmamış Makale).
32. “İnanan ve İnanmayan İnsan Tipleri”, (Yayımlanmamış Makale).
33. “Anarşinin Düşündürdükleri”, (Yayımlanmamış Makale).
34. “Dinimize Göre Çalışmak ve Para Kazanmak Farzdır”, (Yayımlanmamış Makale).
35. “Geri Kalmışlığın Sebebi Din Değildir”, (Yayımlanmamış Makale).
36. “Dinin Yaşanması Ahlâk Güzelliğine Bağlıdır”, (Yayımlanmamış Makale).
37. “İdarede Başarının Sırrı”, (Yayımlanmamış Makale).
38. “İnsan Manevî Gıdaya Muhtaçtır”, (Yayımlanmamış Makale).

Görüldüğü gibi makaleler, Talat Koçyiğit’in halka dönük ilmî yönünü gösteren, onları hutbe ve vaazlarda uyarıcı, Ramazan ayında gazetelerin Ramazan sayfalarında bu ayın önemine işaret eden ve halkı bilgilendiren yazılardır.

Hadis Alanındaki Bazı Görüşleri

Burada Talat Koçyiğit’in bazı görüşlerini değerlendirmemiz onu, daha iyi tanımamızı sağlayacaktır. İlk olarak hadis ve sünnet hakkındaki düşüncelerini değerlendireceğiz.

Hadis ve Sünnet Tanımı

Koçyiğit’e göre Kitap, Allah tarafından Hz. Peygamber’e inzal buyrulan ve İslâmiyet’in bütün esaslarını içerisinde toplayan Kur’an-ı Kerîm’dir. Sünnet ise, Hz. Peygamberin söz, fiil ve takrirleridir. Gerek lügat ve gerekse ıstılah yönünden hadis kelimesinin arz ettiği manalar arasında bir hayli farklılıklar

mevcuttur. Lügat yönünden kadîm (eski) in zıddı cedîd (yeni) manasına gelen hadis, aynı zamanda haber manasına da gelir.

Istılah yönünden hadis, umumiyet itibariyle Hz. Peygamberin sözlerine ıtlak olunmakla beraber, İslâm uleması arasında yine aynı manada kullanılan bazı farklı görüşler ortaya çıkmıştır. Buna göre, bazı usul ulemasının tarifinde hadis, Hz. Peygamberin söz, fiil ve takrirlerine ıtlak olunmuştur; bu bakımdan kelime, aynı manada kullanılan sünnet'in müradifidir (Koçyiğit, 1981: ss. 9-11; 1987: ss. 1-13).

Hadislerin Dindeki Yeri/Konumu ile İlgili Görüşleri

Sahabe, Hz. Peygamber devrinde, İslâm dinine taalluk eden meseleleri, Kur'an-ı Kerim'den, Peygamber vasıtasıyla alıyordu. Çok defa, nazil olan ayetler mücmeldi. Müslümanlar, onları anlamakta güçlük çekiyor ve genellikle Hz. Peygambere başvurarak bu ayetlerin kendilerine açıklanmasını, ifade etmek istediği mananın iyice ortaya konulmasını istiyorlardı (Koçyiğit, 1987: ss. 1-11).

Talat Koçyiğit'e göre; hadisin İslam dinindeki yeri ve değerini ispat etmek için başka delillere ihtiyaç yoktur. Eğer hadis Müslümanlar arasında bu derece kesin bir değer ifade etmemiş olsaydı, ne çeşitli fırkalar hadis vaz'ına mukabil İslam'ın büyük günahı saydığı yalancılığı yeltenmek lüzumunu hissederlerdi ne de onların dışındakiler kendi gayeleri için aynı günahı işlerlerdi diyerek, onların, hadis vaz'ını yegâne kurtarıcı çare olarak gördüklerini ve her şeye rağmen bu işi gerçekleştirdiklerini belirterek, bunun hadisin şüphe götürmez üstünlüğünü gösteren bir delil olduğunu vurgulamaktadır. Ayrıca uydurdukları hadisler, gerçekte, onlara bir kurtuluş yolu sağlayamamışsa, bu, elbette Allah'ın doğrulara yardımı ve asıl hadisçilerin onların oyunlarını bozmaları sayesinde olmuştur demektedir (Koçyiğit, 1981: ss. 189-193).

Oryantalistler (Müsteşrik) Hakkındaki Görüşleri

Oryantalistler (Müsteşrikler) İslâmî ilimlerle meşgul olan batılılara verilen özel bir isimdir. Oryantalizm veya diğer bir isimlendirmeye şarkiyatçılık, genelde Batılıların, Doğu halklarını, özelde ise İslâm dünyasını çeşitli açılardan ve bilhassa dini kaynaklarını inceledikleri alanın ismidir (Kuzudişli, 2003, ss.141-172).

Talat Koçyiğit'e göre oryantalistler iki çeşittir: Birincisi, İslâmî sahalardaki araştırmalarıyla ilme gerçekten hizmet edenler, ikincisi ise İslâm dinine ve Müslümanlara haçlı zihniyetiyle saldıran, onları ifsat edebilmek için tarihî olayları tahrif etmekten çekinmeyenlerdir. Buna en güzel örneğin "müsteşriklerin şeyhi" sayılan "Goldziher" (ö. 1921) olduğunu ifade ederek,

onun şeyhliğinin, İslâmî gerçekleri tahrif etmek ve bu tahrifi, bir takım delillere dayandırmak hususunda gösterdiği maharetinden kaynaklandığını vurgulamaktadır.

Koçyiğit değerlendirmelerinde, müsteşriklerin iyi niyetli olmayanlarının, olayları nasıl saptırdıklarını, Müslümanlara olan güvenin sarsılması ve İslam dini hakkında kalplere şüphe girmesi için yaptıkları tahrifatı bilerek, bunlara karşı daima İslam âlimlerinin uyanık olmaları ve bilinçli bir şekilde cevap vermeleri, halkı bilgilendirmeleri gerektiğini vurgulamaktadır.

Koçyiğit, bunların araştırmaları hakkında ise şöyle düşünmektedir: “Bir müsteşrikin, bizim meselelerimizle ilgili incelemelerinde ulaştığı netice ne olursa olsun biz, bu neticeyi ihtiyatla karşılamak zorundayız. Şüphesiz onların incelemelerinden haberdar olacağız, fakat kendi meselelerimizi, yine kendimizin halletmek zorunda olduğumuzu da unutmayacağız” (Koçyiğit, 1967, ss. 43-55; Hatiboğlu, 1992: ss. 105-113).

Nesh Hakkındaki Görüşleri

Talat Koçyiğit'e göre nesh, “Şâri” yönünden şer'î bir hükmün tatbik sahasında son bulduğunu beyandır. Mükellefler yönünden “nesh”, aslında şer'î olan hükmün kaldırılması ve yerine diğer bir hükmün konulmasıdır. Bu açıklamaya göre, zaman bakımından önce gelen ve daha sonra kaldırılan hüküm “mensûh”, onun yerine konulan yeni hüküm ise “nâsîh” ismini alır.

Hadis uleması, umumiyetle İslâm şeriatında neshin vuku bulduğunu kabul etmişlerdir. O'na göre hadisin “nâsîh” ve “mensûh”u muhtelif yollarla bilinir. Bunların başında bizzat Hz. Peygamberin açıklamaları gelir.

“Nâsîh” ve “mensûh” hadisin bilinmesini mümkün kılan diğer bir yol, iki hadisten birinin tarih itibarıyla mukaddem, diğerinin muahhar olarak vürûd ettiğinin sahabece bilinmesidir. Bu takdirde mukaddem olan hadis “mensûh”, diğeri ise “nâsîh” olur (Koçyiğit, 1963: 93-108).

Talat Koçyiğit'e göre nesh genellikle emirlerde vâki olur haberlerde ise câiz değildir. Çünkü ilk haberin neshedilmesi o haberin yalanlanması anlamına gelir ki bu durum hem Allah Teâlâ hem de Peygamberimiz için düşünülemez. Nesh meselesinde asıl gaye kolaylık, hafiflik ve halkın maslahatını gerçekleştirmektir (Koçyiğit, 1985: 360-364).

Hadislerin “nâsîh” ve “mensûh” yönlerini bilmeden onlardan hüküm çıkarmak veyahut fetva vermek mümkün değildir (Koçyiğit, 1985: 360-367).

Muhtelifu'l-Hadis Hakkındaki Görüşleri

Talat Koçyiğit'e göre “Muhtelifu'l-Hadis”, iki hadisin zahiri olarak birbirine zıt manalarda vürûdudur. Hadis uleması, “müşkilü'l-hadis” veya “ihtilâfu'l-

hadis” denilen bu konu ile meşgul olmuşlar ve birbirine zıt görülen hadisler arasını birleştirerek müşkilin giderilmesinde başarı sağlamışlardır. O’na göre “Muhtelifu’l-Hadis” meselesini her âlim ve her Müslümanın bilmesi zaruridir. Çünkü bu ilimle Hz. Peygamber’in hadislerinde var olduğu zannedilen tenakuzun ortadan kaldırılması mümkündür.

Zıt görünen hadisler, usul kitaplarında başlıca iki kısma ayrılmıştır. Birincisi, aralarında cem mümkün olan hadislerdir ki, bu durumda ne tearuz ve ne de nesh ihtimali bahis konusudur; her iki hadisle de amel etmek gerekir.

Muhtelifin ikinci kısmı, aralarında cem mümkün olmayan hadislerdir ki bunlar, ya nâsîh ve mensûh hadislerdendir; çünkü her ikisi de sahîh olmakla beraber aralarında gerçekten bir tenakuz vardır ve hadislerin vürûd tarihi bakımından önceki mensûh sonraki nâsihtir ya da iki hadisten biri, diğerine nisbetle râvilerin sıfatları yönünden zayıftır. Bu takdirde aralarında tercih yapılır: Sahîh hadis tercih, diğeri terk edilir (Koçyiğit, 1970: ss. 205-209).

SONUÇ

Ülkemizde hadis sahasının önemli akademisyenlerinden ve ilklerinden birisi Talat Koçyiğit’tir. Hadis ilmi ile önemli çalışmalar yapmıştır.

Hadis alanında birçok ilke imza atan, merhum Talat Koçyiğit’in 19 ilmî makale, dokuz ansiklopedi maddesi ve birçok dinî içerikli radyo ve televizyon konuşmasının yanı sıra, tespit edebildiğimiz 124 gazete ve dergi yazısı, telif, tercüme tahkik, sadeleştirme ve komisyon olarak telif ettiği 22 eseri vardır. “Ehl-i Sünnet” savunucusu olan Koçyiğit, hadis ıstılahları, hadis usulü, hadis tarihi gibi hadis ilminin temeli sayılan konulardaki eserlerinin yanı sıra, hadis tercümeleri, meal ve tefsir çalışması, tahkikler ve ders kitapları, imam ve hatipler için örnek hutbe ve vaaz metinleri, gençleri bilinçlendirici piyes tercümesi, akademik sahada yüksek lisans, doktora ve doçentlik tezi yöneticiliği, mahkeme bilirkişiliği, başta yabancı dil olmak üzere, birçok alanda sınav komisyonu üyeliği, fıkıh tarihi ve kelâm gibi geniş bir alanda çalışma yapmıştır.

Türkiye’de akademik alanda hadis çalışması yapanlardan bazıları Talat Koçyiğit gözetiminde doktoralarını yapmıştır. O, hem hadis terminolojisi hem de hadis kaynakları konusunda bir bani rolü üstlenmiştir Eserleri bir taraftan hadis alanındaki bilgi birikimini Türkçeye taşımış, diğer taraftan da akademik çalışmaları şekillendirmiştir. Ahmed b. Hanbel’den yapmış olduğu tahkikler, Hemmam bin Münebbih ve İbn Hacer’den hadis kitâbiyâtının en erken eserlerini çevirmesi de değerli çalışmalardır.

Talat Koçyiğit’in en belirgin özelliklerinden birisi de eserlerinde kullandığı dildir ki, hem mantık hem de Türkçenin kural ve kaideleri bakımından mükemmeldir. O, Osmanlı’nın son döneminden Cumhuriyete geçiş sürecinde,

Osmanlıca esintilerin ağırlıkta olduğu Türkçeyi kullanarak güzel bir ara dil oluşturmuş ve bu dil, İlahiyat çevrelerine ifade gücü bakımından büyük katkı sağlamıştır. 1950'li yıllarda bir fetret döneminden sonra İslamî ilimlerde arayış doldurma açısından hadislerin halka ulaştırılması konusunda özel çalışmaları da olmuş ve bunları o günün çeşitli gazete ve dergilerinde yayımlamıştır. Bütün bu yazdıklarında hadisin sosyal ve toplumsal boyutunu da dikkate alarak bir anlamda toplumun bilgilendirilmesi görevini yerine getirmiştir. Çok erken dönemde, hadislerden din hizmetlerinde yararlanmak üzere, örnek metinler hazırlamıştır. Geleneksel tezi kuvvetli bir muhakeme gözüyle savunmuş, ilmi hakikatleri siyasi iktidar sahipleri karşısında savunmaktan geri durmamıştır. Bu çalışmalar kendisinin velut bir hadisçi olduğunu ve fikrî manada sağlam bir neslin yetişmesi için gayretini göstermektedir. Ülkemizde hadis alanının öncülerinden sayılan Koçyiğit, bu ilim dalının gelişerek bugünlere gelmesinde büyük emeği olan bir ilim adamıdır.

KAYNAKÇA

- Askalani, İbn Hacer (1971), Hadis İstılahları Hakkında Nuhbetu'l-Fiker Şerh-i Nüzhetü'n-Nazar fî Tavzih-i Nuhbeti'l-Fiker), Ter: Talat Koçyiğit, AÜİF Yay., Ankara.
- Aydınlı, Abdullah (2011), *Hadis İstılahları Sözlüğü*, MÜİF Vakfı Yay., İstanbul.
- Çakan, İ. Lütfi (1985), Hadis Edebiyatı Çeşitleri-Özellikleri-Faydalanma Usulleri, MÜİF Vakfı Yay., İstanbul.
- ___, 1876-1976 arası Türkiye'de Hadis Çalışmaları Bibliyografyası, İslam Medeniyeti Mecmuası, IV, III.
- Çakır, Hüseyin (1997), Hadisçilere ve Fıkıhçılara Göre Sahih Hadisin Tanımı ve Şartları, AÜSBE, (Yüksek Lisans Tezi), Ankara.
- Diyanet Aylık Dergi 245. sayı, Mayıs 2011.
- Erul, Bünyamin, Özafşar, M. Emin, Dere, Ali (2011), "Prof. Dr. Talat Koçyiğit ile Söyleşi", Diyanet Aylık Dergi, ss. 39-43, Ankara.
- Erul, Bünyamin (2011), "Hadis İlimine Vakfedilmiş Bir Ömür, Prof. Dr. Talat Koçyiğit", Diyanet Aylık Dergi, ss. 62-64, Ankara.
- ___, (2013), Sahabenin Sünnet Anlayışı, TDV Yayınları Ankara.
- Erünsal, İsmail, E, Çardaklı, Fatih, Ülker, Mustafa Birol (2012), *İlâhiyât Fakülteleri Tezler Kataloğu (1953-2000)*, İstanbul.
- Görmez, Mehmet (2000), Sünnet ve Hadisin Anlaşılması ve Yorumlanmasında Metodoloji Sorunu, (2.Baskı) TDV Yay., Ankara.
- Hallaf, Abdulvahhab (1970), İslâm Teşri Tarihi, ter: Talat Koçyiğit, AÜİF Yay., Ankara.
- Hamidullah, Muhammed (1967), *Hemmam İbn Munebbih'in Sahifesi* Ter: Talat Koçyiğit, AÜİF Yay., Ankara.
- Hansu, Hüseyin (2004), *Mutezile'nin Hadis Anlayışı*, Otto Yay., Ankara.
- Hatiboğlu, M. Sait (1962), *İslâmî Tenkit Zihniyet Hadis Tenkidinin Doğuşu*, AÜİF Doktora Tezi, Ankara.
- İbn-i Hanbel, Ahmed İbn Muhammed (1963), *Kitabu'l-İlel ve Marifeti'r-Rical*, c.1, Tahkik: İsmail Cerrahoğlu -Talat Koçyiğit, AÜİF Yay., Ankara.
- İbn-i Mace, Muhammed (2013), *Sünen-i İbn-i Mace, Tercüme ve Şerhi (10 Cilt)*, Haydar Hatipoğlu, Kahraman Neşriyat, İstanbul.
- İslam, Dinî, İlmî, Siyasî Aylık Mecmua, 37-73. sayılar.
- Kalın, İbrahim (2007), *İslam ve Batı*, İSAM Yay., İstanbul.
- Kandemir, M. Yaşar (1997), "Sahîhayn'a Yöneltilen Tenkitlerin Değeri, Sünnetin Dindeki Yeri", (Sempozyum Bildiri Kitabı), Ensar Neşriyat, İstanbul.
- Karagöz, İsmail (2010), *Dinî Kavramlar Sözlüğü*, DİB Yay., Ankara.

- Karahan, Abdülkadir (2002), *Hadis İliminde Râvilerin Güvenilirliği Meselesi* (Tespiti, İmkânı, Hadisin Sihatine Etkisi), MÜSBE, İstanbul.
- Karaman, Hayrettin (2013), *Hadise Dair İlimler ve Hadis Usûlü*, Ensar Neşriyat, İstanbul.
- Kırbaçoğlu, M. Hayri (2002), *Alternatif Hadis Metodolojisi*, Kitabiyat Yay., Ankara.
- Koçkuzu, A. Osman (1985), *Hadisde Nasih Mensuh*, MÜİF Vakfı Yayınları İstanbul.
- Robson, James (1955), “Sahih-i Müslim Nüshalarının Rivayeti”, Ter: Talat Koçyiğit, AÜİF Dergisi, c. 4, sayı: 3, ss. 8-20, Ankara.
- ___, (1956), “Sünen-i Ebû Dâvûd Nüshalarının Rivayeti”, Ter: Talat Koçyiğit, AÜİF Dergisi c. 5, sayı: 1, ss. 173-182, Ankara.
- ___, (1962), “İbn İshak’ın İsnad Kullanışı”, Ter: Talat Koçyiğit, AÜİF Dergisi, c. 10, sayı: 1, ss 117-126, Ankara.
- ___, (1963), “Hasen Hadislerin Çeşitleri”, Ter: Talat Koçyiğit, AÜİF Dergisi, c.11, sayı: 1, ss: 109-118, Ankara.
- Koçyiğit, Talat (1960), “Ebû’l-Hasan el-Eş’arî ve Bir Risalesi”, AÜİF Dergisi, c. 8, sayı: 1, ss. 165-174, Ankara.
- ___, (1961), “İslam’da Hadis”, İslam, Dinî, İlmî, Siyasî Aylık Mecmua, sayı: 37, c. 4/1, 1960, s. 22; sayı: 39, c. 4/3, 1960, s. 88; sayı: 42, c. 4/6, 1961, s. 180; sayı: 44, c. 4/8, 1961, s. 252; sayı: 45, c. 4/9, 1961, s. 285; sayı: 47, c. 4/11, 1961, s. 342; sayı: 48, c. 4/12, 1961, s. 371; sayı: 49, c. 5/1, 1961, s. 25; sayı: 50, c. 5/2, 1961, s. 58; sayı: 52, c. 5/4, 1962, s. 122; sayı: 53, c. 5/5, 1962, s. 154; sayı: 54, c. 5/6, 1962, s. 186, sayı: 55, c. 5/7, 1962, s. 218, sayı: 56, c. 5/8, 1962, s. 250, sayı: 59, c. 5/11, 1962, s. 347, sayı: 60, c. 5/12, 1962, s. 370, Ankara.
- ___, (1961b, 1962b, 1963), “Sahabîler”, İslam, Dinî, İlmî, Siyasî Aylık Mecmua, sayı: 54, c. 5/6, 1961, s. 172, sayı: 55, c. 5/7, 1961, s. 203, sayı: 57, c. 5/9, 1962, s. 266, sayı: 58, c. 5/10, 1962, s. 296, sayı: 59, c. 5/11, 1962, s. 328, sayı: 60, c. 5/12, 1962, s. 360, sayı: 61, c. 6/1, 1962, s. 15, sayı: 63, c. 6/3, 1962, s. 76, sayı: 64, c. 6/4, 1963, s. 108, sayı: 65, c. 6/5, 1963, s. 155, sayı: 67, c. 6/7, 1963, s. 205, sayı: 68, c. 6/8, 1963, s. 244, sayı: 69, c. 6/9, 1963, s. 276, sayı: 70, c. 6/10, 1963, s. 312, sayı: 71, c. 6/11, 1963, s. 341, sayı: 72, c. 6/12, 1963, s. 373. sayı: 73, c. 7/1, 1963, s. 24, Ankara.
- ___, (1961c), “İslâm Hadisinde İsnad ve Hadis Râvilerinin Cerhi”, AÜİF Dergisi c. 9, sayı: 1, ss. 47-57, Ankara.
- ___, (1961d), “Ahmed b. Hanbel”, İslam, Dinî, İlmî, Siyasî Aylık Mecmua, sayı: 44, c. 4/8, 1961, s. 243; sayı: 46, c. 4/10, 1961, s. 316; sayı: 47, c. 4/11, 1961, s. 344; sayı: 48, c. 4/12, 1961, s. 376, Ankara.
- ___, (1963b), “Kitap ve Sünnette Nesh Meselesi”, AÜİF Dergisi, c. 11 sayı: 1 ss. 93-108, Ankara.

- ___, (1966), “Âhâd Haberlerin Değeri”, AÜİF Dergisi, c. 14, sayı: 1, ss. 125-142, Ankara.
- ___, (1967a), “Mevzû Hadislerin Zuhuru”, AÜİF Dergisi, c. 15, sayı: 1, ss. 57-68, Ankara.
- ___, (1967b), “Goldziher'in Hadisle İlgili Bazı Görüşlerinin Tahlil ve Tenkidi”, AÜİF Dergisi, c. 15, sayı: 1, ss. 43-55, Ankara.
- ___, (1968), “Cehmiyye (Mutezile) de Akılcılık”, AÜİF Dergisi, c. 16, sayı: 1, ss. 103-122, Ankara.
- ___, (1969), “İlmü Usûli'l Hadis veya İlmü Mustalahu'l Hadis”, AÜİF Dergisi, c. 17, sayı: 1, ss. 117-135, Ankara.
- ___, (1970), “Hadisler Arasında Tenâkuz Meselesi”, Diyanet Dergisi, c.9, sayı: 98-99, ss. 205-209, Ankara.
- ___, (1971), “İmam Buhârî ve el-Câmiu's-Sahîh'i” Diyanet İlmî Dergi, c. 10, sayı: 104-105, ss. 19-23, Ankara.
- ___, (1973), “İbn Şihab ez-Zühri”, AÜİF Dergisi, c. 21, sayı: 1, ss. 51-84, Ankara.
- ___, (1974a), *Hadiselerin Işığında İman İbadet Ahlak*, DİB Yay., Ankara.
- ___, (1974b), *Kur'an ve Hadiste Ru'yet Meselesi*, AÜİF Yay., Ankara.
- ___, (1981), *Hadis Tarihi*, İlmî Yayınlar, Ankara.
- ___, (1983), *Hadis İstılahları*, AÜİF Yayınları (2.Baskı), Ankara.
- ___, (1984), *Kur'an-ı Kerim Meal ve Tefsiri*, 2 cilt, İsmail Cerrahoğlu-Talat Koçyiğit, DİB Yay., Ankara.
- ___, (1987), *Hadis Usûlü*, AÜİF Yay., Ankara.
- ___, (1988a), *Hadisçilerle Kelamcılar Arasındaki Münakaşalar*, DİB Yay., (3.Baskı) Ankara.
- ___, (1988b), “Abd b. Humeyd”, *DİA*, TDV Yay., İstanbul, c. 1, s. 58.
- ___, (1988c), “Abdân el-Ezdî”, *DİA*, TDV Yay., İstanbul, c. 1, s. 67.
- ___, (1988d), “Abdullah b. Abdullah”, *DİA*, TDV Yay., İstanbul 1988, c. 1, s. 80.
- ___, (1988e), “Abdullah b. İdrîs”, *DİA*, TDV Yay., İstanbul, c. 1, s. 110.
- ___, (1988f), “Abdullah b. Übey b. Selûl”, *DİA*, TDV Yay., İstanbul, c. 1, s. 139.
- ___, (1988g), “Abdülazîz ed-Dihlevî”, *DİA*, TDV Yay., İstanbul, c. 1, ss. 188-189.
- ___, (1988h), “Abdülganî el-Ezdî”, *DİA*, TDV Yay., İstanbul, c. 1, s. 205.
- ___, (1992), *Hadis Terimleri Sözlüğü*, Rehber Yay., Ankara.
- ___, (1995), “Kasden Adam Öldürmenin Dindeki Hükümü”, AÜİF Dergisi, c. 34, sayı: 1, ss. 13-23, Ankara.
- ___, (2001), “Kasrî”, *DİA*, TDV Yay., İstanbul, c. 1, ss. 575-576.
- Köktaş, Yavuz (2011), *Hadis ve Yorum*, İnsan Yay., İstanbul.

- Okiç, M. Tayyib (1959), *Bazı Hadis Meseleleri Üzerine Tetkikler*, AÜİF Yay., Ankara.
- Özafşar, M. Emin (1995), *Fikhî Hadisler ve Değerlendirilmesindeki Esaslar*, AÜSBE (Doktora Tezi), Ankara.
- Özek, Ali (1967), *Hadis Ricâli Hadis İlimleri ve Kaynakları*, Fatih Matbaası, İstanbul.
- Polat, Selahattin (2010), *Metin Tenkidi*, MÜİF Vakfı Yay., İstanbul.
- ___, (2011), *Hadis Araştırmaları*, İnsan Yay., İstanbul.
- Sakallı, Talat (2013), *Hadis Tenkidi*, Araştırma Yay., Ankara.
- Sifil, Ebubekir (1996), Türkiye’de 1990-1995 Yılları Arasında Yayımlanmış Olan ve Sünnet Konusunu İşleyen Kitapların Değerlendirilmesi, SÜSBE (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya.
- et-Tahânevî, Zafer Ahmed (1982), *Yeni Usûl-i Hadis*, Ter: İbrahim Canan, TÖV Yay., İzmir 1982.
- Tevfik El-Hakîm (1980), *Ashab-ı Kehf (Mağara Arkadaşları)*, Ter: Talat Koçyiğit, Kayıhan Yay., İstanbul.
- Uğur, Mücteba (1992), *Ansiklopedik Hadis Terimleri Sözlüğü*, TDV Yay., Ankara.
- Ülken, Hilmi Ziya (1961), *İlahiyat Fakültesi Albümü 1949-1960*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.
- Umeri, Ekrem Ziya (1990), *Hadis Tarihi*, Ter: İsmail Kaya, Esra Yay., Konya.
- Ünal, Yavuz (1997a), ”Cumhuriyet Dönemi Hadis Çalışmaları Üzerine”, İslâmî Araştırmalar Dergisi (Hadis-Sünnet Özel Sayısı), 10, 3, Ankara.
- ___, (1997b), T.C. İlahiyat Fakültelerinde 1957-1997 Yılları Arasında Hadis Anabilim Dalında Yapılan Tezler Bibliyografyası, İslâmî Araştırmalar Dergisi (Sünnet Özel Sayısı), c.10, sayı:1-2-3, Ankara.
- Yardım, Ali (2000), *Hadis 1-2*, Damla Yay., İstanbul.
- Yıldırım, Ahmet (2004), “Cumhuriyet Dönemi Hadis-Tasavvuf İlişkisiyle İlgili Yapılan Çalışmaların Kaynak ve Metot Açısından Kritiği”, Tabula Rasa Dergisi, 4, (10), 203-225, Isparta.
- Yıldırım, Enbiya (2001), *Geleneksel Hadis Yorumculuğu*, Rağbet Yay., İstanbul.
- Yücel, Ahmet (1994), *Hadis İstılahlarının Doğuşu ve Gelişimi*, MÜSBE (Doktora Tezi), İstanbul.
- ___, (1998), *Hadis İlminde Tenkit Terimleri ve İlgili Çalışmalar*, MÜİF Vakfı Yay., İstanbul.
- ___, (2012), *Hadis Tarihi*, MÜİF Vakfı Yay., İstanbul.

BİLGİN; Talat Koçyiğit'in Hayatı, Eserleri ve Türkiye'deki Hadis ...